SPRAWIEDLIWOSC

Organ żydowski dla spraw społecznych, przemysłowych, rolniczych i handlowych

wychodzi dwa razy w miesiącu.

Przyjmujemy ogłoszenia według naszej bardzo przystępnej taryfy.

Wydawca i Redaktor:

Ch. N. Reichenberg.

Redakcya i Administracya:

Kraków, ul. Starowislna Nr. 45.

Prenumerata wynosi:

rocznie 6 Kor. - półrocznie 3 Kor.

Żydowscy właściciele gruntów i c. k. Towarzystwo rolnicze w Krakowie.

11.

Przecież to było do przewidzenia, że organa antisemickie nie przepuszcza tak bezczynnie oswiadczenia krakowskiego Towarzystwa rolniczego, które dano redaktorowi tego pisma także w imieniu okregowych Towarzystw rolniczych w zachodniej Galicyi, że wszyscy nieskazitelni rolnicy żydowscy będa przyjmowani jako członkowie do tych Towarzystw.

Otóż przewidywania nasze ziściły się, albowiem nie tylko «Głos Narodu», ale także i lwowskie organa z tendencyą ujadania na żydów, wystapiły z dwuszpaltowemi wstępnymi artykułami przeciw zbrodni, która zamierza popełnic krakowskie Towarzystwo rolnicze przyjęciem żydów rolników jako członków i z nimi wspólnie pracować dla dobra ziemi ojczystej i całego stanu rolniczego w kraju.

Naturalnie, że nie mamy ani czasu, ani miejsca w naszem piśmie, aby z temi wszystkiemi żydożerczemi pismami polemike prowadzić, ale przynajmniej artykułu «Głosu Narodu», wychodzacego w miejscu, nie możemy pozostawić bez odpowiedzi.

Dziennik ten w numerze z dnia 17 b. m.

pomiędzy innemi pisze jak następuje:

Towarzystwo rolnicze krakowskie było dotychczas czysto chrześcijanskiem, jak zreszta wszystkie towarzystwa rolnicze w Europie. Zydzi sie do niego nie zgłaszali, nikt ich nie zapraszał i mielismy przynajmniej jedna instytucyę w kraju wolna od obcych domieszek.

Jest to zjawisko zupełnie naturalne. Żydów rolników, t. j. takich, którzyby sami na ziemi pracowali z zamiłowaniem dla rolniczego zawodu i przywiązaniem do glebykarmicielki — niema wcale w Galicyi. Sa tylko rozmaici spekulanci — wyzyskiwacze,

którzy, czy to jako dzierżawcy, czy to jako właściciele, uważają ziemię jako przedmiot interesów finansowych, dewastują grunta, demoralizuja włościan i niszcza stare dwory i budynki gospodarskie. Nikt zreszta chyba temu nie zaprzeczy, że każdy folwark, który przechodzi w rece zydowskie, to stracona narodowa placówka. Skądże zatem towarzystwo rolnicze poczuło nagle takie pożadanie żydów? Rozumiemy, że towarzystwo, nie majac tego zastrzeżenia w statutach, może musiałoby w danym razie przyjąć członków zydów, którzyby sie zgłaszali, żeby jednak zachecać ich do tego, przyciagać i ogłaszać, »że na tem bardzo zależy« — to już przekracza miare tej dyplomacyi w stosunku z żydami, która ogarnęła różnych naszych większych i mniejszych polityków...

Gdzie sa ci «porzadni» żydzi rolnicy? Jakie sa rezultaty ich dzłałalności? Gdzie leża ich wzorowe gospodarstwa? Jaki pożytek przynoszą polskiemu społeczenstwu? Czy zarzad towarzystwa rolniczego potrali odpowiedzieć na te zapytania? A jeżeli nie — po co szerzy nowe niebezpieczne bałamuctwo?

«Towarzystwo rolnicze krakowskie było dotychczas czysto chrześcijańskiem» wywodzi «Głos Narodu». Prawda jest, że tak było, ale nie stało sie to z powodu tego, że Towarzystwo nie chciało przyjać żydowskich członków; Towarzystwo to jest subwencyonowane tak przez państwo jak i przez kraj, aby działało dla dobra całego stanu rolniczego bez różnicy wyznania, lub zapatrywania politycznego. Towarzystwo to było czysto chrześcijańskie, bo rolnicy żydowscy wcale nie wiedzieli, że co do przystąpienia ich jako członków do Towarzystwa rolniczego krakowskiego nic nie leży im w drodze i że wystarczy za pomocą karty korespondencyjnej oswiadczyć temu Towarzystwu (naturalnie każdy w swoim okregu), że się przystępuje jako członek i każdy prawy i nieposzlakowany żydowski właściciel gruntów zostanie bez najmniejszych trudności uznany za

członka przez komitet tegoż Towarzystwa. «Dożadnych Towarzystw rolniczych w Europie nie należą żydzi jako członkowie», twierdzi «Głos Narodu». Jest to niezgodne z rzeczywistością, bo na Morawach i w Czechach są wszyscy właściciele żydowscy lub dzierżawcy ziemi członkami Towarzystw rolniczych, a w Szegedynie na Wegrzech żydowski dzierżawca dóbr, p. Wilhelm Rosenbaum, piastuje nawet godność prezesa takiego Towarzystwa rolniczego.

«Zydów rolników, t. j. takich, którzyby sami na ziemi pracowali z zamiłowaniem dla rolniczego zawodu i przywiazania do gleby-karmicielki, niema wcale w Galicyi. Sa tylko rozmaici spekulanci-wyzyskiwacze, którzy, czy jako dzierżawcy, czy to jako własciciele uważaja ziemie jako przedmiot interesów finansowych, dewastują grunta i niszczą stare dwory i budynki gospodarskie» pisze «Głos Narodu». Albo autor artykułu «Głosu Narodu» bardzo mało obeznany jest ze stosunkami żydowskich posiadaczy gruntów w Galicyi, albo rozmyslnie rzecz przekreca. Przecież jest faktem, że prawie wszyscy żydowscy obszarnicy w Galicyi nie wydzierżawiaja swoich gruntów i na tych sami pracuja i gospodaruja tak wzorowo, że znajduja uznanie ze strony ich chrzescijanskich sasiadów i z całego świata rolniczego. Bardzo szczerze mówmy, zacny autorze artykułu «Głosu Narodu». Czy spotkano kiedy takiego galicyjskiego żydowskiego rolnika z pejsami i w dłngiej jupicy w Monaco, w Monte-Carlo, lub gdzieindziej w jakiemś «piekle gry»? Pewnie nie. Taki żydowski rolnik siedzi w domu, na glebie, która nabył za swoje pieniadze i ziemi tej nie dewastuje (któżby swoja własność niszczył), tylko ją pilnie obrabia, pielęgnuje i ulepsza, celem wydobycia procentu od kapitału, który w ziemie te włożył. W końcu sa to tylko same frazesy, które pozostają na papierze, ale jest znowu to rzeczywistą prawda, że 344 obszarów ziemi w zachodniej Galicyi sa tabularna własnościa żydów, której im nikt zabrac nie jest w stanie. Otóż najlepiej liczyc sie z tymi obywatelami państwa i z nimi do wspólnej, wydajnej i zbawiennej pracy sie łaczyć, co Towarzystwo rolnicze w Krakowie własnie czynić zamierza, jeżeli nasi współwyznawcy-rolnicy zrozumieja interes własny i całego społeczenstwa i jak jeden maż przystapia jako członkowie do Towarzystw rolniczych w ich okregach sie znaj-(Dokonczenie nastapi). dujacych.

Lokalne.

Rada wyznaniowa w Krakowie. W niedzielę dnia 15 b. m. odbyło się posiedzenie tutejszej Rady wyznaniowej pod przewodnictwem prezesa, p. dra Leona Horowitza. Odczytano protokół ostatniego posiedzenia i opatrzono tenze podpisami dwóch przełozonych.

Na wstępie donosi p. prezes, że nieuchwalenie subwencyj w tegorocznym budżecie dla wiedeńskich zakładów dla głuchoniemych i ociemniałych dzieci, jakoteż dla stowarzyszenia »Osten« wywołało w sferach przełożeństw tychze instytucyj w Wiedniu wielką niechęć, już nie z powodu nieotrzymania tych szczupłych kwot, ale więcej z powodu dokonanego lekceważenia doniosłości tych zakładów dla nieszczęśliwych kalek żydowskich w Galicyi, które są umieszczone w tychże. Pan prezes odczytał list, który otrzymał od znanego dra Kurandy w tym wzglę lzie i postawił wniosek, abv odnosna uchwałę budżetowa zreasumować i te trzy subwencye razem w kwocie 250 koron, dodatkowo uchwalic. W sprawie tego wniosku przemawiali I. wiceprezez, radca cesarski, p. Hirsch Landau, przełożeni pp Joel Bauminger, Mojżesz Isenberg i Nachem Jakobsohn i tenże został jednomyślnie przyjęty. Pan prezes przedstawił Radzie szkie, podług którego ma być wykonana tablica pamiątkowa dla p. dra Arnolda Rapoporta de Porada, za jego dar w kwocie 66000 koron, na cel wybudowania szpitala dla dzieci, która to tablica zamieszczona będzie w tymże szpitalu. Praca ta znalazła uznannie wszystkich przełożonych, którzy byli obecni na posiedzeniu. II. wiceprezes p. Maks Ehrenpreis, podnosi, ze na wniosek przełożonego p. dra Grossa rozdano jeszcze przed czterema miesiacami dziesięciu przełożonym, każdemu osobną cześć z listy opodatkowanych, aby sie tajemnie poimformowali o stosunkach materyalnych kontrybuentów. Rzecz dziwna, że ani jeden z tych członków do tego czasu nie dostarczył sekcyi finansowej relacyi z tych poinformowań; nawet sam wnioskodawca, przełożony p. dr. Adolf Gross, tego nie uczynił. Pan Ehrenpreis widzi się zatem jako naczelnik sekcyi finansowej zmuszony stawiać wniosek, aby Rada uchwaliła pozostawić rozstrzygniecie co do wysokości opodatkowań, jak do czasu wystapienia p. dra Grossa z jego wnioskiem, sekcyi finansowej, co jednoglosnie uchwalono.

Przełożony p. Abraham Margulies, który piastował w roku zeszłym urząd zwierzchnika komisi macówki, przedłożył zamknięcie rachunków maki macówki, z roku ubiegłego. Czysty zysk wynosił 5426 koron i jedna trzecia część tej kwoty przypada podług odnośnej ugody, przełożeństwu gminy miasta Podgórza. Referat ten przyjęto i udzielono p. Margulicsowi t. j. całej komisyi, absolutoryum.

Przystąpiono do sprawy wydzierzawienia łaźni gminnej. Wpłynęły razem 3 oferty. p. Józefa Censora z kwota 2400 koron, p. Jakóba Huttingera z kwota 2500 i starego dzierżawcy p. Józefa Geldwerta z kwota 2280 koron. Naturalnie przyznano dzierzawe najwyżej oferującemu p. Jakóbowi Huttingerowi i upoważniono p. prezesa, aby traktował z nowym dzierzawcą co do reperacyj, które mają być wykonane w łażni przed objęciem tejże przez niego i gdyby tenże stawił tak wygórowane pretensye w tym wzgledzie, leży w mocy p. prezesa, nie oddać p. Huttingerowi dzierżawy. W dyskusyi w tej sprawie wzieli udział przełożeni pp. Joel Bauminger w znacznej mierze, Abraham Margulies, Gedalie Langrock, dr. Jakób Junger i II. wiceprezes p. Ehrenpreis. Nareszcie przyszła pod obrady ta nieprzyjemna i nudna sprawa sporu pomiędzy bóznicami i modlitewniami, którą referował I. wiceprezes radca cesarski, p. Hirsch Landau. Po bardzo namiętnej debacie, w której przełożony p. Joel Bauminger wystąpił bardzo ostro w obronie funkcyonaryuszów mo dlitewni, uchwalono na wniosek przełożonego p. M jzesza Isenberga, aby wybrać komisyę z trzech członków Rady, która ma mieć za zadanie, przeprowadzenia ugody pomiędzy spornemi stronami. Do komisyi przeznaczono pp. Hirscha Landaua, Joela Baumingera i Moj-

zesza Isenberga.

(Myślimy, że spór pomiedzy Wenezuelą z jednej i Niemcami, Anglia i Włochami z drugiej strony, da się predzej załagodzić, jak ten pomiędzy naszemi »gabuami«. Sa to ludzie nie do pogodzenia). (Przyp. Red.)

Po tym punkcie zamknał p. prezes posiedzenie. Stowarzyszenie izraelitów postępowych. W środę dnia 18 b. m. odbyło się zwyczajne walne zgroma. dzenie tutejszego stowarzyszenia izraelitów postępowych pod przewodnictwem prezesa, p. dra Leona Horowitza. Pan prezes otworzył posiedzenie omówieniem najważniejszych bieżących spraw tak sto-warzyszenia w ogóle jak świątyni w szczególności i udzielił głos kasyerowi, p. drowi Izydorowi Jurowiezowi do przedłożenia sprawozdania kasowego za ezas od 1 stycznia do 31 grudnia 1902. Sprawozdanie to przedstawił p. dr. Jurowicz jak następuje:

w p	1 y	wy	1
-----	-----	----	---

1.	Stan kasy z końcem r. 1901.	1358	K.	20	h.
2.	Opłaty domestykalne	3615	22	3()	17
3.	Datki dobrowolne (Alijoth) i taksy	3937	"	-	"
4.	Opłaty za miejsca za r. 1902/3 i				
	zaległości z roku 1901	9677	,,	-	17
5.	Subwencya Gminy Wyznaniowej	1300			
	Procent z książeczki kasy oszczęd.	15	22	60	77
	Odsetki z fundacyi bp. Mauryc.		SALD		
	Silbersteina	3000	"		27
8.	Odsetki z fundacyi bp. S. N.				
	Wechslera	420	"	-	"
9.	Odsetki z fundacyi bp. Dr. Stef.				
	Eichhorna	80	,,	-	"
		23303	K.	10	h.
		THE RESERVE			100

	and the same of th			
	Wydatki:			
1.	Pensya rabina Dr. Thona	2400 K.	1	h
2.	" kantora Fischera		AL)	
3.	" Bergera i remuneracya .	1140 "		
4.	" Leinkrama II. kantora .	1120 "	-	
5.	" dyrygenta Hartucha	840 ",	-	
6.	" portyera i remuneracya.	576 "	-	
7.	Batlonim do codziennej modlitwy		-	
	Utrzymanie chóru	1916 "	-	
	Reperacye i utrzymanie budynku			"
	i ogrodu	203	11	
0.	Opał	60 "		77
1.	Oswietlenie	819 "		22
	Wsparcia	22 "		77
	Legat Gumplowicza dla stow.	"		27
708	Hisharu	20 "	1	"
4	Subwencya stow. "Esra"	600 "	44	
	Druki, stemple, portorya	174 ",	62	77
	201111111111111111111111111111111111111			27

TO.	Trock m.	acy a compile, a some a po-			
	datki	she was some a demonstration	266 ,	27	
17.	Koszta	swiąt szałasów	75 "	80	į
18.	Spłata	długu kasy oszczędn. i	150000		
	1.1.1		01.10	00	

16 Acokuracya templu Fischera i no

656 " 30 ,, 19. Odsetki długu wekslowego . . 20. Portyer. Friedlichowi dar z po-

wodu slubu córki . . 200 " 21. Książki do modlitwy, Talles i Schofar . . 20 ,, 22. Zakupno miejsca w świątyni od

p. I. L. Rittermanna . . 800 " 23. Zakupno miejsca po błp. J. Man-300 " delbaumie

20 " 10 " 24. Podatek gruntowy 212 " 11 , 25. Drobne wydatki . .

26. Stypendya z fundacyi bp. M. Silbersteina . . . , 3000 " 27. Stypendya z fund. bp. S. Wechs-420 K. — h. 28. Stypendyum z fund. bp. Dra Stef.

80 " — " Eichhorna. 2606 " 60 " 29. Stan kasy 31. grudnia 1902 roku

23303 K. 10 h.

Następnie przedłożył członek wydziału p. Maks Ehrenpreis, preliminarz budżetu który wynosi razem 24000 koron. stowarzyszenia, Preliminarz ten został jednogłośnie uchwalony.

Przystąpiono do przeprowadzenia wyborów uzupełniających t. j. dwóch przetozonych do sekcyt religijnej i czterech do powszechnego wydziału. Ja-ko skrutatorów powołał prezes p. p. Arnolda Stei-nera i Juliusza Nachtlichta. Wybrani zostali do sekcyi religijnej ponownie pp. Hermann Aschkenazy i Józef Goldwasser, a to jednoglośnie; zaś do wy-działu pp. dr. Leon Horowitz jednogłośnie, Juliusz Schönwetter i dr. Samuel Aronsohn prawie jednoglosnie, nareszcie Sina Pelz większością.

Pan prezes przystąpił do IV. punktu porządku dziennego t. j. wnioski i interpelacye. Pierwszy zabrał głos p. Samuel Breiter, urzędnik podgórskiej kasy oszczędności i postawił wniosek, aby zgromadzenie uchwaliło opublikować rokrocznie nazwiska tych uczniów, którym stowarzyszenie przyznało by stypendya z fundacyj pod jego zarządem się znajdujących. Pan Sina Pelz sprzeciwia się tej uchwale, albowiem to opublikowanie byłoby nieprzyjemnym tak dla stypendystów jak i dla ich rodziców.

Wnioskodawca, p. Breiter, odpowiada natychmiast panu Pelzowi, że przyznanie stypeudyum robi przecież uczniowi zaszczyt, bo jest to istne odznaczenie pilności i praeowitości tegoż i opublikowanie nazwisk pobierających stypendyum mogą jeszcze stypendystom na dobre wychodzie.

Wbrew tego trafnego uzasadnienia wniosek p.

Breitera nie osiągnął większosci.

Pan Adolf Pam postawił wniosek, aby stowarzyszenie izraelitów postępowych przystąpiło jako członek do wiedeńskiego stowarzyszenia ku niesieniu pomocy biednej ludności żydowskiej w Galicyi, z rocznem datkiem 100 koron. Wniosek ten zostaje wspierany ze strony pp. dra Hermana Hirscha, Ar-nolda Steinera, Juliusza Schönwettera, Sina Pelza, dra Hermanna Brumera i nareszcie przez p. Henryka Kaufmanna tak daleko, że byłby zatem, ażeby zamiast datku w kwocie 100, uchwalie w kwocie 200 koron rocznie. Wniosek p. Pama uchwalono prawie jednomyslnie.

W końcu przedstawił p. prezes zgromadzeniu szkie planu, podług którego ma się w templu przybudować na miejscach, gdzie są obecnie umieszczone garderoby i kaloryfery, nie mniej jak 80 miejse dla dam, ktore bylyby bardzo poządane w synagodze i bez których stowarzyszenie jest i nadal by było narażone na straty znacznych dochodów. Po dłuższej dyskusyi, w której wzięli udział pp. Józef Goldwasser, Hermann Aschkenazy, Juliusz Nachtlicht i p. prezes dr. Horowitz, został wydział upoważniony do przeprowadzenia tej niezbędnej adaptacyi i do pokrycia kosztów tych, w miarę konieczności z funduszów stowarzyszenia lub kredytu itd.

Po tym punkcie zamknąl p. prozes zgromadzenie.

Towarzystwo Talmud Thora w Krakowie. W niedzielę dn. 15 b. m. odbyło się doroczne walne zgromadzenie tutejszego Towarzystwa Talmud Thora pod przewodnictwem prezydenta, p. Lebla Lebenheima. Tenze zagaił zgromadzenie i omówił kilka spraw Towarzystwa. Poczem zabrał głos przełożony Towarzystwa, p. Meyer Rapaport i poświęcił wspomnienie zmarłemu długoletniemu przełożonemu p. Hirschowi Lednicerowi. który zawsze niestrudzony pracował celem podniesienia i rozwijania instytucyi Talmud Thora w Krakowie. Przełożeństwo Talmud Thora, wywodził dalej p. Rapaport, walczyło w ostatnich latach z powodu nowej budowy z trudnościami finansowemi, ale w roku sprawozdawczym udało się dzięki ofiarodawcom i dzięki przełożonemu gminy, p. Abrahamowi Marguliesowi, który się starał w Reprezentacyi gminy tutejszej, aby uregulować części dochodów Towarzystwa z łaźni na 600 koron rocznie, doprowadzić do równowagi budżetowej. Dochody od 1 stycznia do 1 grudnia1902 wynosiły 14.238 koron 78 h. zaś rozchody w tym czasie wynosiły 14.167 koron 30 h.

Przystąpiono do przeprowadzenia wyboru uzupełniającego wydziału, i zostali wybrani pp. Lebel Lebenhein, Meyer Rapaport, Saul Beer Landau, Izaak Rapaport, Benjamin Schenker, na okres czteroletni, zaś Juda Anisfeld na okres dwuletni w miej-

sce zmarłego Ledenicera.

Pan prezes otworzył dyskusyę i zabrał pierwszy głos p. Abraham Hillel Nord, i żalił się, że nauczyciele, (melamdim) żądają od rodziców dziatwy osobne miesięczne gratyfikacye, wbrew tego, że w Talmud Thora się udziela nauki całkiem bezpłatnie.

Na to zazalenie odpowiada przełożony, p. Samuel Landau, że jest rzeczą niemożebną, aby się tego dopuścili nauczyciele, tym wolno tylko to przyjmować, co rodzice dobrowolnie dadzą. Wreszcie wydział to zbada i da p. Nordowi odpowiedź

pisemnie.

Pan Samuel Prokesch podnosi potrzebę starania się wydziału o to, ażeby trzyklasowa szkoła profaniczna Talmud Thora uzyskała prawa publiczności. Pan Meyer Rapaport odpowiada, że się właśnie w tym względzie traktuje z odnośnemi władzami szkolnemi. Przemówili jeszcze przełożony p. Mojżesz Schmelkes, Ozyasz Horowitz, Hirsch Rosenblum i prezes zamknął zgromadzenie.

W preliminarzu budżetowym miasta Krakowa znajdują się następujące subwencye dla stowarzyszeń ży-

dowskich w naszem mieście.

Stowarzyszenie utrzymania sierot (Megadle Jesomim) 1000 Kor.. stowarzyszenie »Hisharru« 300 Kor. stowarzyszenie »Kipu Zeduku« na węgle 300 Kor., stowarzyszenie schroniska dla starców (Asifas Skeinim) 1000 Kor. stowarzyszenie wsparcia biednych uczniów 600 Kor, stowarzyszenie udzielające odzież i obówie dla biednych uczenic 200 Kor., stow. wsparcia rękodzielników 300 Kor, stowarzyszenie opieki nad biednymi chorymi (Bikur Cholim) 400 Kor., stowarzyszenie rozdające odzież dla ubogich (Malbisch Arumim) 300 Kor., stowarzyszenie kolonii wakacyjnych w Rabce 200 Kor., Komitetowi rozdającemu obiady dziatwie szkolnej 1200 Kor., Komitetowi taniej kuchni izraelickiej 100 Kor.

Ostatnia pozycya bardzo niska, zważywszy, że to stowarzyszenie zbawiennie działa w mieście. Za 20 halerzy otrzyma żydowski tragarz lub biedny faktor, kompletny obiad, składający się z rosołu, porcyi miesa, talerza jarzyny i kromki chleba. Pozycya subwencyi dla Kipu Zedruku także za szczupła, zważywszy, że to stowarzyszenie rozdaje rok rocznie 5000 centnarów wegli więcej jak 1100 biednym familiom. Powinien jeden z wymowniejszych radców miejskich wystąpić na pełnej radzie w czasie obrad budżetowych przy tytule do

broczynność z wnioskiem, aby te pozycye podwyższyć co najmniej do 500 Koron, każda z osobna, do czego się zapewnie całe plenum Rady miasta przychyli.

Nowe linie Tramwajowe w Krakowie. W marcu b. r. rozpoczną się roboty nad nowymi torami kolei elektrycznej w naszem mieście, a mianowicie: zostanie przedłużona linia na Zwierzynieckiej i za Parkiem krakowskim, oprócz tego zupełnie nowa linia będzie prowadzić na cmentarz rakowiecki. Linia do Parku Jordana zostanie otwartą stale dla Publiczności z dniem 1 marca.

Podajemy zarazem dyrekcyi Tramwaju myśl, aby urządzić tor kolei tramwajowej z ulicy Starowiślnej przez ul. Grzegórzecką do rzezalni miejskiej na Grzegórzkach. Linia ta by się we wtorki i piątki podczas tutejszego i podgórskiego targu na bydło, rentownie

opłaciła.

Teatr miejski. W czasie postu urządzi dyrekcya kilka koncertów dla dzieci. Korcerty te odbywać się będą w niedziele w godzinach popołudniowych. Pierwszy naznaczony jest na nadchodzącą niedzielę. Program jego składać się będzie z kilku numerów orkiestrowych, solowych spiewów i paru monologów. Na zakończenie odegraną zostanie komedya L. Świderskiego p. t. "Dzieciaki".

Zabawa taneczna w Podgórzu. Na dochód stowarzyszenia ku wsparciu biednych uczniów szkół średnich odbyła się w Podgórzu dnia 14. b. m. zabawa taneczna. W tejże wziął udział znaczny zastęp zaproszonych gości tak z Podgórza jak i z Krakowa. Tańczono pod kierownictwem znanego aranżera tanecznego p. Zygmunta Dattnera, aż do świtu.

Dochód dla powyż wspomnianego celu ma byc

znaczny.

Do komitetu nalezeli pp. Bernard Liban, dr. Samuel Aronsohn, Władysław Liban, Samnel Breiter, Ludwik Baumgarten, Leopold Epstein, dr. Pi-

Artyzm fotograficzny nie był w Krakowie dotychczas przez naszych współwyznawców w takiej mierze prowadzony jak obecnie. Znajdowali się wszak w kątach miasta jacyś fotografowie izraeliccy, ale ci byli opatrzeni starodawnemi aparatami, które już wychodzą z użycia i robota była u nich droższa, jak ta w miastach innych krajów itd. Nareszcie wziął się do artyzmu fotograficznego p. Wilhelm Kleinberg, osoba energiczna i opatrzona petrzebnym duchem przedsiębiorczości i tenże założył w Krakowie przy ul. św. Gertrudy l. 24, atelier artystyczno fotograficzny, który wprawdzie nazwać można zakładem europejskim.

Atelier ten ze swojem doskonałem wykonaniem zamówień i jego przystępnemi cenami przyczynił się właśnie do tego, że publiczność tutejsza nie idzie tylko wtenczas do fotografa, kiedy trzeba wysłać fotografię narzeczonej, albo narzeczonemu, ta zjawia się w zakładzie "kamera" także bozustannie po fotografie celem rozesłania ich krewnym i przyjaciołom. Ten prąd nastał w Krakowie w następtwie modernistycznego, europejskiego zakładu fotografi

cznego p. Wilhelma Kleinberga.

Dział rolniczy.

Żydowscy robotnicy rolni. Zbliżają się roboty w polach i me jednemu z gospodarzy zabraknie rąk do pracy, a tu poniewierają się ludzie w małych miasteczkach bez żajęcia i żadnego zarobku na środki do utrzymania swoich rodzin. W lecie roku zeszłego przeprowadziliśmy tutaj próbę wysłania do okolicznych wsi robotników żydowskich i ci pracowali do największego zadowolenia pracodawców, t. j. żydowskich dzierżawców dóbr. Może by się teraz zawiązały po wszystkich miastach i miasteczkach naszego kraju komitety, celem pośrednictwa pracy pomiędzy rolnikami i żydowskimi robotnikami. Byłoby to naturalnie pożyteczniejszą pracą społeczną, jak bawić się w różnych utopiach i wysyłać biedny galicyjski grosz na jakieś cele, które nie są do osiągnięcia.

Rozmaitości.

Znał żonę. Jeden z dzienników monachijskich opowiada zdarzenie następujące: Do jednego z wiel-

kich magazynów mód w Monachium wszedł przed świętami pewien jegomość i zażądał dla swej żony bluzki jedwabnej w cenie od 30-40 marek. "Jakiego koloru?" — zapytuje usłużny subjekt. — "Wszystko mi jedno!" — odpowiadz jegomość. — "A w jakim rodzaju?" — Także wszystko jedno!" — "A jakiej miary?" — "Mniejsza o to". — "Jakże mogę dać panu błuzkę — woła zrozpaczony subjekt — jeżeli mi pan wszelkich wskazówek odmawia?! — A na to z zimną krwią kupujący: — "Wskazówek żadnych pan nie potrzebuje". Ządam błuzki w cenie od 30 do 40 marek; jaka zaś ona będzie, to mi wszystko jedno. Wiem że żona moja przyjdzie tu zmienić ją w każdym razie".

באס פראנון אופרר אול בר אוניינדונאל אוני היינין היינין הראל אוני אוני אוניינדר אונדר אוניינדר אוניינדר אוניינדר אוניינדר אוניינדר אוניינדר אוניינד

ופאשהת ופן בי בי לחים

שלשון בהנהנוהר אליבונו

Emeryt. rotmistrza

Kornbergera

dla spraw wojskowych

autoryzowane przez Wysokie c. k. władze rzadowe udziela wyjaśnień i wskazówek dotyczących służby wojskowej w sprawach asenterunko-

Krakowie, Karmelicka L. 24.

Biuro udziela dalej informacyi i sporządza wszelkie odnośne podania w sprawach dotyczacych jednorocznej służby, stałej sluzby wojskowej, przedwczesnego zawierania małżenstw, emigracyi, odroczenia cwiczeń wojskowych lub uwolnienia od takowych, zebran kontrolnych, reklamacyi, przyjęcia do zakładów naukowych i akademii wojskowych i t. d. Równiez sporządza Biuro podania dla oficerów czynnej służby, rezerwy i obrony krajowej w sprawach zawierania małżenstw, w sprawach szlachectwa i w sprawach dworskich, podania do tronu, podania o pozwolenie złozenia konwersyi lub podniesienia kaucyi małżeńskich i t. d. Godziny urzedowe przed i popołudniu w niedziele

i swięta do 12 w południe. Z wojskowem biurem informacyjnem połaczony jest c. k. urzędyw. upraw. Zakład wojskowo naukowy.

Zakupiwszy w fabrykach za bezcen wielki zapas to-warów, bielizny męskiej, damskiej i dziecinnej, towarów ga-lanteryjnych, krawatek kaloszy itp., wielki wybór zabawek dziecinnych. Spodziewam się, że Szan. Publiczność będzie ko-rzystała z mojego taniego zakupna. Chcący się przekonać o prawdziwości moich ogłoszeń niech się udadzą przed wysta-wy moich sklepów przy ul. Floryańskiej l. 2 i Grodzkiej l. 25, gdzie dobor towarów i ich niskie ceny zachęcą wszystkich do zacpatrzenia się w notrzebne rzeczy. Towary znajdujące do zaopatrzenia się w potrzebne rzeczy. Towary znajdujące się e moich powyż podanych handlach, nie są tak zwane wysortowanemi (Partiewaareu), jakich się zbywają po sztucznie urządzonych wysprzedażach, moje są swieze z fabryk Z powazaniem sprowadzone.

HENRYK RECHT, Krakow, ul. Floryańska L. 2, filla: Grodzka L. 25.

W przemyśle prowadzony umiejętnie i ze światłem spotykamy wynalazki

= **SALVESOL**=

pochłania nikotynę, czyniac ja zupełnie nieszkodliwą, dla palącego papierosy, czego zwykła wata dokonać nigdy nie może.

To najnowszy wyrób i wynalazek Fabryki Tutek cygaretowych "NORIS"

> W. BEŁDOWSKIEGO Magistra farmacyi w Krakowie.

Nadto polecam wszelkie inne gatunki tutek cygarctowych białych i żółtych «MAIS« Na żądanie wysyłam okazy darmo i opłatnie, Do nabycia w trafikach i handlach

W. Bełdowski.

Browar Parowy w Trzcinicy

POCZTA, TELEGRAF 1 STACYA KOLEJOWA

poleca Szan. P. T. Publiczności:

Piwo Bawarskie jest 14-stopniowe w gatunku tak silnem jak importowane piwo z Monachjum i Kulmbach.

Piwo Bawarskie napelniane do flaszek i pastery-zowane w browarze.

Piwo Bawarskie wyrabiane wyłącznie ze słodu w wysokiej temperaturze, prażone bez domieszki słodu prażonego, wskutek czego jest o wiele łagodniejszego smaku, jak piwo z browarów bawarskich i niemieckich, przypominające smak karmelu,

Piwo Bawarskie poleca się bezkrwistym osobom, szcze-gólnie Paniom i rekonwalescentom.

Zamówienia na Piwo Bawarskie uskuteccznia wyłącznie Browar w Trzcinicy, a nie jak wiele innych browarów zagran. przez pośredników prepinatorów do flaszek napełniane.

HROWAR doborowej jakości

Cennikl rozsyła Browar darmo i opłatnie.

Browar parowy w Trzeinicy otrzymał medale i krzyże (złote) i dyplomy na następujących wystawach: w Paryżu, Wiedniu, Berlinie, Neapolu, Londynie, Brukseli, Bordeax, Rzymie i Strassburgu, Krakowie, Hamburgu, Pradze i Riod.

Ważne dla Wszystkich! Pierwsze koncesyonowane biuro pisania i powiełania pism zapomocą maszyn do pisania Bronislawa Krasickiego w Krakowie ul. Karmelicka I. 40, przyjmuje do kilkakrotnego powielania, skargi, prosby, listy, zawiadomie-nia, zaproszenia i t. d.

000000000000000

Bank Galicyjski

dla handlu i przemysłu

w Krakowie Rynek główny. Filia we Lwowie ul. Jagiellońska L. 3.

KANTOR WYMIANY

kupuje i sprzedaje pod najkorzystniejszymi warunkami wszelkie papiery wartościowe, banknoty zagraniczne i monety

DZIAŁ WKŁADKOWY

Wydaje ksiażeczki oszczędnościowe na złożone kapitaly, oprocentowując takowe po 41/20/0 w stosunku rocznym.

JOZEF ELIASZ

REKAWICZNIK

Krakow, Plac Dominikanski L. I.

Poleca rekawiczki własnego wyrobu jako to: glansowne damskie i męskie, duńskie, jelonkowe, wojskowe i angielskie,

oraz wszelkie inne roboty w zakres tego fachu wchodzące. Wszelkie zamówienia z prowincyi uskutecznia się

odwrotną pocztą.

Ważne dla rolników!

Z okazyi przeprowadzenia moieh składów z ulicy Lwowskiej L. 11 na **Rynek w Podgórzu,** pozwalam sobie polecie W. P

SKŁAD SZTUCZNYCH NAWOZÓW. NASION I MASZYN ROLNICZYCH

zapewniając, że jak dotychczas, tak i nadal staraniem moim będzie najdalej idącem wymaganiom molch P. T. Klientów zadość uczynić przy najbardziej przystępnych cenach. Szczególnie polecam mój świeży skład nasion wszelkich rodzajów koniczyny, traw, jakoteż buraków pastewnych i nasion jarzynowych, na które slużę na żądanie specyalną ofertą.

Polecając się łaskawym względom, kroslę się

z wysokim szacunkiem

Natan Sprecher.

NOWOŚĆ z nowej egipskiej bibułki, dotychczas jeszcze nie istnieją-

cej, wyszły z fabryki

CH. L. SPITZA w Krakowie, ul. Krakowska 46.

Panna izr. z dobrego domu, władająca jezykiem polskim, niemieckim i francuskim, przygotowująca metodycznie do egzaminu szkolnego, poszukuje posady w domu inteligentnym i pobożnym. Łaskawe zgłoszenia przyjmuje redakcya Sprawiedliwości.

H. LEMPART

Zakład techniczno-dentystyczny

obecnie: Kraków ulica Bracka II.

Med. Univ. Dr. Edward Ehrenpreis

specyalista chorób kobiecych i akuszer

po odbyciu studyw specyalnych osiadł w Krakowie przy ul. Floryańskiej l. 32, I. p. Ordynujo od 2-4 popołudniu. Telefon 347.

Dobra sposobność! Kto chce ubranie modne trwale a tanie, niech zamówi u

ZYGMUNTA CHILLI

w Krakowie, Wielopole 3, przy gł. poczcie.

Robi również za ugodą na raty. Wypożycza fraki i anglezy.

Baczność!!!

Nie dajmy się uwieść żadnej bładze, tylko chodźmy jak dawniej do głównego składu genewskiego. Jest to jedyny skład, otrzymujący wszystko z pierwszej ręki, wprost z Genewy i wogóle z Szwajcaryi a umieszczony pod godlem "Orzeł Polski" na Stradomiu u O. Misyonarzy L. 6, Tutaj są do nabycia po cenach bajecznie tanich: Zegarki kieszonkowe, złote srebrne, niklowe, stalowe, budziki, zegary ścienne i pendułowe, łancuszki, kulczyki, broszki, pierścionki i wyroby ze srebra chińskiego. Wszystkio towary i zegarki ze złota i srebra, opatrzone są puncą c. k. Urzędu pobierczego. Dla P. T. wojskowych i W. pp. urzędników znaczny rabat.

Największy i najtańszy skład zogarków genewskich:

A. J. BRENNER = = Stradom L. 6.

Na ządanie wysyła cenniki franko.

Na wystawach lekarskich w Wiedniu złote medale i dyplomy.

Kto potrzebuje bandaża rupturowego

na hernię pachwinową, pępkową lub pasa do podtrzymywania brzucha itd. lub tez z dotychczasowego nie jest zadowolony, raczy się z całem zaufaniem udać osobiście, lub listownie do wynalazcy najlepszych konstrukcyi bandzy, które są polecone przez Wnych Panów Lekarzy, jako najlepsze ze wszystkich, nietylko krajowych, ale i zagranicznych.

Ludwik Knapiński Krakow Sławkowska 4.

Kraków, Radziwiłtowska 29.

ZAKŁAD ROENTGENOWSKI

zaopatrzony

we wszelkie najnowsze przyrządy do wytwarzania promieni Roentgena.

Badania temi promieniami, t. j. prześwietlanie lub fotografowanie wskazanem jest:

1) w chorobach narządów oddechowych,

2) w chorobach serca i tętnic,

3) przy złamaniach i zwichnięciach,

4) w chorobach kości i stawów,

5) w chorobach zębów i szczęki,

6) przy ugrzęźnięciu w ciele ludzkiem ciał obcych, jak: igły, pociski i t. p.
7) przy kamieniu nerkowym i pęcherzowym.

Leczenie promieniami Roentgena wskazane jest w różnych chorobach skórnych.

Dr. Artur Fromer,

Sekundaryusz oddziału chirurgicznego szpitala św. Łazarza, ord. od godz. 2-4 popoludniu.

Polecone przez Towarzystwo Lekarskie

WODY MINERALNE

zawierające części składowe, jak: Woda Bilinska, Giesshübler, Selterska, Vichy, Homburg, Maryenbadzka, tudzież specyalne lecznicze, jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwasną, alkaliczną, magnową i ziemną.

wyrabia pod kontrolą Towarzystwa lekarskiego fabryka pod firma

K Rzaca i Chmurski. Krakow, ul. sw. Gertrudy 4.

Znana już i rozchodząca się w tysiącach kilogramów

KAWA ZDROWIA

nie jest żadną domieszką do kawy zwykłej ziarnistej i nie tylko dorównywa jej w smaku, ale o wiele przewyższa ją pod wieloma względami.

Koffeiny nie zawiera a natomiast posiada 56.61% części pożywnych.

Cena tylko 70 centów za i klgr.

Jedna jedyna próba wystarcza dla przekonania się! Do nabycia we wszystkich handlach w paczkach po 35, 18 i 15 centów.

Waśniewski i Grabowski w Podgórzu, Mały Rynek L. 18.

P. T. Odsprzedającym wysoki rabat.

****

Popierajcie swojski przemysł!

Pierwsza galicyjska chemiczna

Pralnia parowa i farbiarnia ARTURA POPPERA

poleca sie Szanownej Publiczności do chemicznego czyszczenia i farbowania wszelkiej garderoby damskiej, meskiej, dziecięcej i t. d. Czas wykonania: dla Krakowa 5 dni, na ządanie tylko 3 dni, dla innych miast w Galicyi 8 dni, na ządanie tylko 5 dni. Główne Biuro do przyjmowania zleceń na Kraków, Plac W. W. Świętych Nr. 1. (obok Magistratu).

Fabryka znajduje się w Krakowie przy ul. Biskupiej Nr. 9-11. Filie we wszystkich większych miastach w kraju,

Uns haben's g'halten! Juchhe! mir san frei!

ASSENTIERUNGSPOSTKARTEN

in allen Sprachen.

100 Stück sortirt K. 3, 200 Stück K. 5.50, 500 Stück K. 13. 100 Blumen-, Künstler- od Osterpostkarten à 1, 2 u. 3 K.

Versandt gegen Nachnahme oder gegen Voreinsendung franco.

Postkartenverlag HEINRICH SCWARTZ

Wien, 2/3 Unt. Augartenstrasse 30.

Ausführliche Preististen gratis. — Vertreter gesucht!

KANTOR WYMIANY

filii c, k. uprzyw. gal. akc.

BANKU HIPOTECZNEGO

w KRAKOWIE

kupuje i sprzedaje pod najkorzystniejszemi waruknami wszelkie papiery wartościowe, banknoty zagraniczne i monety. wydaje przekazy na wszelkie większe miasta zagraniczne. — Wypłata wszelkich kuponów i wylosowanych efektów bez potrącenia prowizyi.

FILIA C. K, UPRZYW. GALIC. AKCYJ. BANKU HIPOTECZNEGO W KRAKOWIE

wydaje **asygnaty kasowe**, oprocentowuje takowe po $4^{1}/_{2}^{0}/_{0}$ za 90-dniowem wypowiedzeniem $4^{0}/_{0}$ za 60-dniowem wypowiedzeniem $3^{1}/_{2}^{0}/_{0}$ za 30-dniowem wypowiedzeniem.

Filia c. k, uprzyw. galic. Banku hipotecznego przyjmuje wkładki do oprocentowania w rachunku bieżącym, wydaje w tym celu książeczki czekowe, przyjmuje depozyta wartościowe do przechowania, udziela zaliczki na papiery wartościowe i uskutecznia zlecenia na zakupno lub sprzedaż efektów na wszystkich giełdach krajowych i zagranicznych.

- 6666666666666666

Lecznica kosmetyczna

Dra LUSTRA

w Krakowie, ul. Grodzka 35,

Usuwa się brodawki, włosy z twarzy, plamy wątrobiane, piegi, zmarszczki, wągry, zapobiega się nadmiernemu poceniu rąk i nog, wypadania włosów i t. d.

Massaz elektryczny i pneumatyczny, parówka twarzy, elektroliza, korony i plomby porcelano-we, wybielanie zębów i t. d,

Strickmaschinen gegen Ratenzahlungen

ele de decledes le deste de de colocio de circular de la receixa de la r

M. JACOBI

Strickmaschinen Fabriksniederlage Wien IX. Thurngasse 4.

Verkauft Strickmaschinen neuester Pa-

tente und in allen Numern gegen kleine An- und ratenweise Abzahlung nach allen Provinzen der oesterreichischen ungarischen Monarchie.

Odpowiedzialny redaktor: Ch. N. Reichenberg.

W drukarni W. Poturalskiego w Podgórzu.